

Toda bibliografía, y ésta lo es en la medida que recoge toda la producción bibliográfica de la imprenta mallorquina, conlleva el problema de las ausencias y de las correcciones, inevitables en un trabajo que abarca otros muchos trabajos. El maestro Antonio Rodríguez-Moñino, citado como no podía ser menos en este libro, remataba uno de sus muchos repertorios con una frase ya clásica: “En bibliografía al concluir un libro no hacemos más que señalar un comienzo a las rectificaciones”. A la autora le espera ahora controlar las ediciones y ejemplares no localizados, que siempre aparecerán; las citas bibliográficas olvidadas, como esa nueva edición del *Diccionario* de Don Antonio y las referencias críticas secundarias de tantas obras de materias tan diversas. Es el pago (negativo) de las muchas horas de investigación y del inmenso cotejo de menciones colaterales; pero, también, la satisfacción (muy positiva) del deber cumplido y la seguridad de convertirse en una obra de referencia ineludible, porque, necesariamente, este libro es a partir de su publicación la piedra angular de una historia cultural, la de la imprenta, que encierra la historia de todas las historias, y que estaba esperando el esfuerzo crítico que le ha dedicado Miquela Forteza Oliver. *Laus Deo*.

VALENCIANO LÓPEZ, Valentí:
La Mallorca de 1812 i el pare Traggia,
 València, 2010, 166 p.

Albert Cassanyes Roig

Universitat de les Illes Balears

Aquest any s'ha assistit a la commemoració del bicentenari de la Constitució de Cadis, aprovada el 19 de març de 1812. Malgrat el context de guerra en què va ser redactada i la llunyania respecte a Mallorca de la ciutat gaditana, l'illa no va quedar al marge dels debats que es duïen a terme a les Corts de Cadis, reunides a partir de setembre de 1810. Una mostra d'aquest fet n'és el llibre de Valentí Valenciano López, publicat el 2010, i que es centra en la figura del pare carmelita aragonès Manuel Traggia i en la Mallorca que va trobar en desembarcar a l'illa el 1812.

Des del primer moment, Valenciano es proposa desmentir una afirmació prou arrelada com és que Mallorca era un territori conservador, reaccionari, partidari de l'absolutisme, antiliberal. Són nombrosos els autors que han transmès aquesta idea al llarg de la història, com Miquel dels Sants Oliver, qui considerava que la societat mallorquina era “fonamentalment tancada, aïllada i tradicional”. És cert, però, que hi haurà altres historiadors, com Miquel Deyà o Carles Manera, que no comparteixen aquesta tesi. Valenciano entronca amb aquest segon grup, i pretén demostrar la imprecisió de l'afirmació de Miquel dels Sants Oliver a través d'un manuscrit redactat pel pare Traggia a Malta el 1813, i titulat *Intriga filosòfica contra el P. Traggia; o memoria para la historia de la reolución de España contra la religión y sus ministros año 1812 y 1813*, que Valenciano transcriu íntegrament al final del llibre.

Abans de procedir a l'anàlisi crítica del document, Valenciano realitza un breu però complet

estudi sobre la situació de Mallorca el 1812. L'autor presenta, en primer lloc, com era l'illa abans de l'episodi del 2 de maig de 1808. Així, repassa la visió que els contemporanis tenien de la situació agrària a Mallorca, una visió que combina tant idees típiques de l'Antic Règim com algunes escasses, però destacades, propostes que ja insinuen el nou sistema. A continuació, Valenciano es centra en els fets de maig de 1808 i en el desenvolupament de la Junta Suprema des de la seva creació fins a la seva dissolució el 1812, fent especial referència al comportament dels integrants d'aquella. Així, ja es demostra que, des del primer moment, la Junta Suprema de Balears no es va caracteritzar, precisament, pel seu conservadorisme, sinó que els membres que es podrien definir liberals o il·lustrats eren l'ampla majoria en aquest organisme. L'estudi del context finalitza amb una anàlisi de la premsa a Mallorca entre el 1808 i el 1811, concretament del *Diario Político de Mallorca*, el *Diario de Mallorca*, el *Semanario Político de Mallorca* i el *Diario de Palma*. A més, i com a element més destacat, Valentí Valenciano analitza el seguiment que aquestes publicacions varen fer del debat sobre els béns eclesiàstics que es desenvolupava a les Corts de Cadis, demostrant, per tant, que la premsa mallorquina no era aliena al desenvolupament de les sessions parlamentàries.

Tot seguit, Valenciano es centra en la figura de Manuel Traggia i en la seva relació amb Mallorca. En primer lloc, l'autor repassa la biografia del pare Traggia, nascut a Saragossa el 1751, i en ressegueix la seva trajectòria vital a través de diversos punts espanyols (Aragó, València, Madrid, Sevilla, Cadis) i França, fins al moment en què arriba a Mallorca, el 1812. A continuació, l'autor procedeix a analitzar la publicació periòdica editada pel pare Traggia a Mallorca, anomenada *El Amigo de la Verdad*, o *Traggia*. A través d'aquest diari, que era la continuació de la publicació homònima que el pare Traggia havia impulsat durant la seva estada a València, el carmelita descalç mostrava uns plantejaments reaccionaris i antiliberals, criticant amb fermesa les decisions preses per les Corts de Cadis. Les seves opinions varen topar amb les que eren defensades des de les pàgines de la *Aurora Liberal Patriótica*, que era l'altaveu del liberalisme a Mallorca. Ambdues publicacions es varen caracteritzar pel seu enfrontament, no només dialèctic, sinó també a nivell judicial.

Finalment, Valenciano duu a terme una anàlisi crítica del manuscrit *Intriga filosòfica contra el P. Traggia; o memoria para la historia de la reolución de España contra la religión y sus ministros año 1812 y 1813*, que apareix transcrit en el final del llibre. Valentí Valenciano presenta un estudi molt acurat d'aquest text, redactat pel pare Traggia a Malta, amb posterioritat a la seva estada a Mallorca. L'objectiu que pretén el pare Traggia amb el seu escrit és informar de dues intrigues: la dels liberals contra Espanya i la religió, i la de la *Aurora Patriótica* contra el propi pare Traggia mateix. A través de diversos fragments extrets d'aquest document, Valenciano analitza la visió i consideració que el pare Traggia tenia de qüestions com el poder, les autoritats civils i eclesiàstiques o els liberals mallorquins.

En conclusió, Valentí Valenciano construeix una obra rigorosa i amb un fonament documental prou ample, basat tant en fonts arxivístiques com en la premsa del període que estudia, de la qual Valenciano n'és un dels majors especialistes. L'autor aconsegueix demostrar que la Mallorca de 1812, en contra de l'opinió de Miquel dels Sants Oliver i de tots aquells que l'han seguida, no va ser tan conservadora i reaccionària com la historiografia ha transmès llargament. Una investigació històrica rigorosa com la que Valentí Valenciano ofereix en aquest llibre permet contradir, d'aquesta manera, la història que ens ha estat llegada.